

Стан редакције и администрације
Космајска ул. бр. 22.

Огласи се дају у администрацији
— Цена утврђена —

Неплаћена се писма не примају
Рукописи се не враћају.

Писма, рукописе, поштом и све остало
што се односи на лист, слаће вла-
стима и листу.

СТРАЖА

СЛОБОДОУМНИ ОРГАН ЈАВНОГ МИШЉЕЊА

Адреса за телеграме:
СТРАЖА — БЕОГРАД

Претплата за Србију на пошти:

на годину	дин. 12—
шест месеци	6—
три месеца	3—
један месец	1—

Претплата за иностранство на пошти:

на годину	дин. 30—
шест месеци	15—
три месеца	7-50

ТЕЛЕФОН УРЕДНИШТВА 1092

Издаје сваки дан у 6 ч. пре подне

ТЕЛЕФОН ШТАМПАРИЈЕ 1092

ИВАН ИВАНИЋ

Eppur si muove

— Покушај Срба — Банаћана да буном стресу са себе мађарски јарам и да се придруже Србији —

II

Оног вечера, када је Ђаков Врх на ко оживео, био је други догађај, правилније општи збор завереника да се посаветују, како ће народ сузбати унијатску и спахијску навалу. Аустријске војне власти радиле су отворено у корист католичке пропаганде; у српским црквама свештеник је морао да помиње папу и његову „непогрешивост“; са бајонетима су народ говили пред касарне, где су мукалуђери туђе вере говорили о „чистишту душе“ и о користи Уније. Католичило се силом а народ то није могао више издржати.

— Народе, овако се даље не може! говорио је поп Димитрије Ђак раздраженим гласом. — С нама поступају Швабе овде као с робљем, ми смо стављени ван закона. Ма смо за ову земљу жртвовали све, ми смо били а сад смо њен бедем. Наш народ се није растао са својим оружјем, од како га је Чарнојевић са Косова довео у несарове земље и у аустријско ропство. Боље би било, да то није учинио. Она је земља овде напојена нашом крвљу, ми смо је бранили и од Турака и од Ракочијеваћ Мађара и од сваког зла и у место захваљности и приваљности с нама се поступа сад као с бесправним робљем...

— Тако је! — хориле се целом шумом.

— „Нама се натура туђа вера католичка, а ми имамо своје лепо правослање, од кога нас може раздвојити само смрт. Ми смо научили да гинемо за своју веру и за српско име. Знате сви када су то наши стари чинили још у Турској; и сада у овој новој несрећној земљи, капетан Перу Сегединца растргли су коњима, а толика наша браћа, морали су од душмановог беса седити се у далеку Русију... Све су то последице аустријских насиља... ова-

ко се даље не може, ми се морамо одупрети... да, браћо одупрети с оружјем у руци...

— С оружјем... хорили су се кроз ноћ узвици одобравања раздражног и незадовољног народа. Ти узвици ишли су као холоја, која носи собом све. И они, који су се у почетку колебали, огорчени и очајни пристадоше.

Те ноћи је план био коначно утврђен. Уговорено је да свештеници свих села у банатској српској Крајини побуне народ. Уз Србе ће пристати и банатски Влаши пошто и њих силом унајате и њих муче спахије. За пет дана морао је народ да пође у борбу против својих угњетача, да поскида са касарни прно жуту заставу аустријску, да поспе ње постави српску тробојку, ону исту, под којом, преко Дунава, гину српски соколови.

Зора је пуцала, природа је почела будити, када је договор завршен и када су се крајишници почели разилазити. Како су им је срце радосно куцало, кад се пустише низ Ђаков Врх и упутеше светом послу за одбрану вере и имена!

Борба је већ почела. Сва се банатска Крајина дигла на оружје. Од Вршачке Куле па до дунавских обала врвео је оружани народ и борио се са немачким батаљонима аустријске војске.

Војни капетан Маријан Јовановић и поручник Шкрибетић приђоше одмах са својим војницима устаницима, покладаше аустријске заставе својих чета, те под српском тробојком, са светим знамењем: Само Слога Србина Спасава, дођоше против оних, који им хтедоше узети име, веру и понос.

Прва дани борбе беху крунисани успехом, но доцније пре-

трпеше устаници пораз за поразом. Издајом Шкрибетића и другови му, вође устанка, свршише на вешаљима, њихове се чете расуше, а редовној војсци аустријској није било тешко потиснути селачке чете, наоружане само кремљачама, косама и тољгама.

Устанак се приближаваше својем крају. Вешала су радила на све стране. Устаничке вође испустише своје душе јуначки на конопцу, точку вли у мукама у градским казаматима у Темишвару.

Једино се још поп Димитрије Ђак држао око свога села Кручице. Аустријски батаљони ницали су као из земље, те је опколише. Бесни мађарска хусари авоштршише добро своје сабље. Требаће оштре сечице за „вадрачке главе“...

Поп Ђак још соколи своју малену чету. Постројена стоји ова пред црквеним прагом, да спречи улазак у цркву угњетачима. Аустријска пешадија већ уђе у село и осу први плотун на малену чету осветника. Крв се просу по црквеном прагу, а чета устаника одговори пуцњавом из оне мало пушака. Устаници добро гађају. Проредише се редови несарове војске. И осу се још један аустријских плотун и паде десетак устанике.

Бесаревци су већ пред црквом. Командант довикује очајним браниоцима храма Господњег:

— Предајте се!
— Никада! — одговарају још тројица живих устаника.

— Feuer!
Огањ засикта из пушака, те сравни и последњу двојицу. Још стоји само поп Димитрије Ђак. Из прсију му шикле крв, у руци му крст и пиштољ.

— Предај се попе. Одреди се пасје вере, поштедиће те, говори попу официр Шваба.

— Увек Србин...
Реч му прекид с метак из аустријске пушке и поп Ђак, нови Галилеј, наде мртав на праг црквени...

Eppur si muove!

Иста пушка од тада раздире груди милиона наше заробљене браће. Али ево где доживесмо дан када ће српска пушка вратити жао за срамоту германском накоту, Биће Босна Херцеговина слободне и српске, а с њима и Банат Бачка, Срем и све што је српско и хрватско.

Сва ће српска земља бити слободна.. Тако нам Бог помагао!

Не са Аустријом

— Глас једног румунског државника —

Угледни румунски политичар и државник Ксенопол — Статила, објавио је преко „Адеверула“, члавак под горњим насловом, у коме између осталог вели ово:

— Ни под којим условом не радимо са Аустријом! А о данашњи државници ступе у саразум са Аустријом, и у случају да Германи победе, ни нећемо ништа више добити до Бесарабију. Овај, пак, добитак навукао би на нас мржњу Руса, са којима би се после вековима гложили. При том ек не знамо шта би било са Добруџом, која нас је стала толико муча и патњи. Није све то. Ако станемо уз Аустрију, Русија ће увести у Молдавију, у којој немамо ни једног утврђена. Одатле пак Руси ће продрати даље и задржаће нашој престоници! Није више данас тајна, да Угарска не жели ни најмање да Румунија и даље постоји на картај Европе, као самостална држава. Нашим прилажењем уз Аустрију ми би смо сами себе ископали гроб! Као што се види из свега овога, за Румунију је неопходно потребно а и корисно да стане уз Русију и Француску. У случају, пак да има каквих препрека нека Румунија пође за трагом Италије.

Две депеше

Војвода Радомир Путник
(Шеф штаба Врховне Команде)

Крагујевац, 8. августа.

Његово Величанство Краљ упутио је поводом јучерање победе, војводи Путнику ову депешу:

„Јунаци са Куманова, Битоља, Брегалнице на Јадру су посведочили оново своје самопреговарање и пожртвовање за отаџбину, која је у опасности била од насртаја аустријских. Живела српска храбра војска.“

Министар војни пуковник Стефановић честитао је војводи Путнику јучерању победу овим телеграмом:

Вама као начелнику штаба Брховне Команде, свима официрима, чиновницима, подофицирима, капларима и редовима наше храбре војске частитам данашњу добивену битку. Живела наша храбра војска.“

Српска нота

Влада Станимировић

Стегли смо срце у једном великом И језовитом скупом искушењу, Док нам се боли као валн пењу, Док бесно море прети нашем стењу, Нисмо се туђом заплашила вихом Нисмо се никад потужили ником.

Тутасмо страшио. Ала време ходи, И српска гора поче већ да ласти. Ај, крваво оунце веће нам се роди И оружје наше сјајно нам забљиста А једна мис'о све нас редом води, Свака ће жртва за род да нам годи.

Доста је било подлости и руге, Судба је само нашом снагом мења. О, Отаџбино робова и туге, Доста је било ала и искушења, Недамо твога крвавога стења, Нећемо да смо горих од нас слуге!

Благослов шаљу наши преци на нас. Наша су срца увређена, чиста. Мало је само Србији бити данас, — Сваки је од нас демон, шовиниста. Пашћемо као Шартамаца триста, Јер Отаџбина светља је за нас. Ми ћемо бомбом и пукшом и тоном Читати српску ноту пред Европом!

Европски ратови

Војне у Европи. — Жртве

Од 1618 године па све до 1903 године Европа је прошла кроз 1700 ратова и то: 1044 на суву, 122 битке на мору, 490 опсада са 44 капитулација.

Од свију битака, које су се водиле у времену од неких 285 година најдуже је вођена војна између Турака и Млечана. Она је почела 1644 године а завршена је 1699 дакле трајала је готово пуних 55 година.

Најкраћа војна јесте рат Карла Алберта са Аустријом. Ова војна трајала је само шест дана.

У овом периоду од 285 година најчешће је ратовала Француска. Од 1700 битака вођених у Европи само на њу пада 1079 и то: 652 сувоzemних битака, 63 на мору, 332 опсаде. Процентуално по саму Француску долази 63 од сто од целокупног броја битака. После Француске долази 48 од сто на Енглеску 20 од сто на Русију, 19 од сто на Турску, 18 од сто на Шпанију 16 од сто, на

Турску 12 од сто.

Од 1079 битака, колико је водила Француска 584 завршиле су се са победама. У 495 битака Французи су претрпели пораз. Пруска и Енглеска имале су по 60 од сто победа, а 40 од сто пораза: Аустрија је имала 42 од сто паоде са 68 од сто поразе.

Од године 1600 Француска водила ратове са петнаест држава. Са Аустријом се тукла 265 пута, и то увек са несрећним исходом по Аустрију. Са Енглеском Француска је ратовала 262 и то већином на мору. Са Шпанијом Француска је имала 164 битка, а којима је 119 пута изашла као победилац. Са Немачком Француска је у осам махова ратовала са 307 битка. 152 битке свршиле су се у корист Француза, а 152 у корист Немача.

Од градова, који су имали ту незавидни срећу да буду опседнути, највише се држао Гибралтар. Он је пуних 1167 дане пркосио енглеској сили.

После Гибралтара долази Кадиск са 903 дана, (1810-1912) па Севастопол са 346 дана, Порт-Артур — 221 дан. Али

много је страшније статистика погинулих. Она тек у правим бојама приказује шта све једна само битка прогута. Тако у чувеној битци код Мукдена, где је учествовало 650.000 душа, пало је 150.000 људи.

Седан учествовало 320.000 душа, пало 122.000; Бородино учест. 246.000 пало 80.000; Ватерло учест. 200.000 пало 45.000 Загреб учест. 300.000 пало 63.000; Дражђани учест. 300.000 пало 50.000; Плевна учест. 163.000 пало 50.000; Аустерлиц учест. 146.000 пало 46.000 Соиферина учест. 273.000 пало 39.000. и интересантна је статистика ратова од 1878. године па на овамо. У овом периоду најважнија је била Руско турска војна 1878 године. За там долазе колонијални ратови, које су војне европске државе у Азији и Африци, тако године 1881. Француска шаље своје

трупе у Тунис. Одмах после четри године, (1885) Француска шаље експедицију у Тонкин; 1895. Француска експедиција на Мадагаскар; 1897 године талијанска војна у Абацији; исте године вођен је и грчко турски рат, која се свршио са грчким

поразом; год., 1898 шпанско амерички рат; 1898 године енглеско бурски рат; исте године вођен је рат у Судану између урођеника и Енглеза; 1900 Рат у Кини, који су повели Европљани против боксера; 1905 Руско-јапански рат; 1908. француско-мароканска војна, 1900. шпанска експедиција у Мароку; 1911 Италијанско турска рат у Триполију; 1912-1913 војне на Балкану.

Данас после сто година од чувене битке на Ватерло-у Европа је онст у пламену. Стогодишњица Ватерлоа већ самим својим почетком казује да ће бити једна од најкрвавијих и најупорнијих борби. У борби милиона душа пашће милиона!

Штедња

Писмо једног практиканта
Г. Директора:

Пре дан два један београдски лист донео је један чланак у коме се износи како је министар финансија упутио свима својим колегама писма у којима им скреће пажњу, да услед прилика у земљи, зведе по својим ресорсима штедњу.

Предлог колико паметан толико и патриотски. Само се ја једнога бојим. А то је, да се предлог г. Министра финансија не сведе само на нас практиканте. Досадашња искуства терају нас да на ово помишљање. Јер кад год се је требала увести штедња, она је починила са скидањем практикантских плата или са њиховим отпуштањем. Г. Г. Министари, државни саветници и остали добро награђени чиновници нека даду примера. Нека они буду први са којима ће се почети са штедњом.

Хвала вам на гостопримству. Један практикант са осморо ситне дечице

Велики Књаз

Даш рођења Великог Кнеза Константина --

Београд, 10 августа

На данашњи дан пре 59 година родом се у Петрограду Велики Кнез и велики пријатељ народа Константин Константинович таст наше кнегиње Јелене, власник четвртог нашег коњачког пука, који ово дана бере лаворике победе.

Великом Кнезу днас су честитали дан рођења Њ. В. Крпљ, Њ. Кр. В. престолонаследник његов пук, а топлим жељама целог Српског Народа придружујемо и миј наше.

Турска и ситуација

— Изјава Талат беја —
Цариград 9 авг.

Од своју турских државника Талат беј је један од најпријатнијих и најспособнијих. У паригатским дипломатским круговима њега називају оријенталним дисцем. У турским, пак, политичким круговима ужива репутацију најспособнијег турског дипломате. Како је поред тога и лични пријатељ и љубимац Енвер пашин, то данас његова реч у турској много важи.

У разговору са једним француским новинаром, Талат беј се овако изразио о данашњој европској ситуацији,

— Пожар који је дохватио сву Европу опасан је за све, па и за нас. и зато ако и ми будемо предузели какве војне мере, то ће бити једино са тога, да би тим заштитили наше границе. Наш спор са Грчком, на жалост још вије завршен. Дарданелско питање још стоји увек отворено. Ми знамо добро, које за све ово крив, и зато, услед оваквог стања и погледом на спољну ситуацију ми морамо да смо спреми на све да бисмо сачували своју самосталност! Ко нас буде напао, ми ћемо се бранити! Русија не треба да заборава, да је сада најзгоднији момент да сва спорна питања са нама уреди!

Зелена књига

Турска влада спрема нарочиту књигу
Рим, 10. авг.

добро обавештеним круговима се говори, да влада спрема материјал за Зелена Књигу. У овој Зеленој Књизи биће унета сва преписка која се водила између владе и посланства на страни о ситуацији у Европи.

У овој Књизи биће изнета и

преписка између владе: талијанске, аустроугарске и немачке.

Италија конфискује

Талијанска морнарица хвата немачке бродове
Рим, 8. авг.

Римски листови јављају, да су две талијанске крстарице: ухватиле два немачка брода. Краљ Алберт и гроф Молтке, Оба брода припадају средоземној ескадри!

Талат беј у Софији

Турски министар Талат-беј допутовао је у Софији у нарочитој мисији
Цариград, 9. авг.

Министар унугарских дела Талат-беј отпутовао је за Софију. У овдашњим политичким круговима говори се, да је Талат-беј отпутовао у нарочитој мисији. Талат ће у Софији уверити владајуће кругове, да турска нема никакве намере против Бугарске, и да концентрисању војске на бугарској граници не треба придавати непријатељски карактер, већ де га треба узети као једну неопходну потребу услед нејасне ситуације у Европи.

Румунија и Бугарска

Румунско концентрисање на бугарској граници
Софија 9. авг.

Софиско „Утро“ доноси под горњим насловом ову вест:

— Из највероватнијег извора сазнајемо, да је Румунија сконцентрисала на нашој граници четири пешадијска пука, три пука артиљерије и по један пук хаубица и брдске артиљерије. Сем тога према Калафату скупља се румунска трговачка флота.

20 на 1

Како су наши тукли

У борби код Крупања, која је била етраховито крвава, пет аустројских пукова, 6, 22, 26, 28 и 34. навалили су свој снагом на читло један наш батаљон. Ни пред таквом силом наши нису хтели одступати но су примили борбу и истрајали у њој све док вије стигло појачање.

И ако опет много слабији наши су, чим су добили појачање дали снажан контра-удар и натерали непријатеља у дивље бегство. Напред поменути пукови у овим борбама су готово уништени.

Скупштина војсци

Честитка председника народне Скупштине

Председник Народне Скупштине упутио је Његовом Височанству Престолонаследнику Александру у Крагујевац овај телеграм:

У име народне Скупштине срећан сам честитати Вам Вишочанство и у Вашем лицу херојској српској војсци славу победу. Сва сино усхићени у патриотској радост; сви смо поносни славном војском, која снажно десницом, почев од Куманова без прекноа и одмора разбија немилијатеља српског племена увеква се победом и славом.

Председник Народне Скупштине

Андра Николић

† Андра Константиновић

Рано је још говорити о светим жртвама, што их је Велика Нација наша понова привела на пољима Дрино - Савља за част Отаџбине, за срећу Нације! Две године већ ми скоро без престанка проливамо крв и приносимо жртве, чији ће спомен у српском народу бити вечити. О жртвама које су принете да би се извојезала нови сјајни успеси српског оружја говориће се и оне ће се славити онда, кад посао који смо отпочели срећно приведемо крају. Па ипак осетимо се дужи да већ сада ми у најкраћим потезима поменемо

смрт једног између оних, који су дали животе да би Србија и Српство могло живети и велим бити. У крвавим борбама у Дрино Сављу, које су дефанзивно решене потпуно у нашу корист, славом сирћу поред многих других Обилића био је и мајор Андра Константиновић.?

Јунаку са Скадра, хероју с Брегалнице био је суђењо, да крв своју пролије и живот свој положи у борбама, које имају да васкрсну Душаново Царство и оживотворе до краја вековне идеале Српског Народа.

Мајор Андра Константиновић телесно изврнен од тешких рава са Скадра добио је место ађутанта министра војног, да би могао да се одмори и да би био

поштеђен од војничких штрапаца. На томе положају затекао га је и рат. Но он није хтео остати у позадини, јер му то није дозвољавала војничка част и његово јуначко срце. Добно је команду и пошао је тамо где се крв лије, да и он своју немилуце проспе. Борио се да је био дивљење достојан, али је пао... Изарештан непријатељским куршумима он је вечним своим заспао задовољан, јер је испунио своју дужност и одужио свој дуг Отаџбини.

Мајор Андра је од детињства свога био пример створења, коме су највиши идеали вршење дужности. Друговали смо у школској клупи и ја га знам као друга одана до самопожртвовања и готова, да за ближњег учини све што је у његовој моћи било. Прилежећ на послу био је увек одличан ђак и као такав изашао је из Војне Академије. У миру одличан официар у рату се показао први херој срца Обилића!

Такав камав је био на Скадру, где су му се дивили, био је и на Јадру, где је пао сирћу које ће имену његову сачувати вечан помен.

Андра Константиновић био је идеалан човек, одушевљен Србин и ратник, који је достојно репрезентовао српску војску. Умро је сирћу на којој би му многи завадели.

Лака ће му бити земља за коју је нештедимце крв своју лио и живот свој млађани жртввао.

Слава њима!
Слава свима,
Што умиру
Слично њима!

На Зелени Брду

Књижара

Косте В. Илића

Преко пута новог двора
ОТВОРЕНА ЈЕ

Могу се добити карте за писање

Пад Брисла

После крваве и огорчене борбе, у којој су Белгијанци дали сјајне доказе свога витештва, многобројни непријатељ успео је да заузме Брисел.